

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Ars Semper Gaudendi

Demonstrata Ex Sola Consideratione Divinae Providentiae Et Per
Adventuales Conciones

Laetitiae Perfectae Artificium In Conscientiae Recta Efformatione
inuentum, & per Adventuales Conciones expositum ac demonstratum

Sarasa, Alfonsus Antonius de

Antverpiae, 1667

§. III. Cùm dubio speculatio agere non licet, donec Conscientia iudicium certum, licitè rem agi posse, efformarit. Hoc autem iudicare non potest, nisi priùs speculativum dubium deponere studuerit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-11367

& certò statuit nullam actioni suæ peruerfitatem interuenire, ac proinde licitè posse exhiberi. Si enim quoties eiusmodi dubia intercurrunt (quæ nulli rationi nixa cum sint, à scrupulis non multum differunt) ab actione foret abstinendum; infinitis sanè perplexitatibus & angoribus præpediti forent, multorum ad virtutem seriò connitentium animi; quibus omnia quæ agunt, videntur dubia; & si rationem dubii exigantur, nihil habent quod reponant, nisi quòd dubitent, atque quòd ita ipsis esse videatur. Tale verò dubium vti ex nullâ ratione exoritur, ita etiam nullâ ratione est æstimandum, aut censendum vllam obligationem legis inducere, cuius nulla, in mente, legitima sunt vestigia. Sic si dubito an modò licitum sit exire domo, an vesci cibo qui mensæ apponitur, neque alia suppetat ratio quæ rem mihi faciat esse ambiguam; tum sanè negatiuè dubitare censeor; & ob hoc dubium, ab actione dubitatâ minimè est abstinendum.

§. III.

Cum dubio speculatiuo agere non licet, donec Conscientia iudicium certum, licitè rem agi posse, efformarit. Hoc autem iudicare non potest, nisi prius speculatiuum dubium deponere studuerit.

19. **E**A quæ diximus plana sunt. Istud est difficilius, an quoties Exponitur
questio. dubium aliquod speculatiuum incidit, illicò in praxi actionem meam illi conformare debeam, & quidem tutiorem semper partem eligere. Et vt exemplis clarior fiat res: dubium mihi incidit, an in ære alieno sim. Tutiùs videtur esse solutionem præstare, & æs dubium sic expungere; an idcirco istud creditori dubio obligor exhibere? Dubito an votum aliquod emiserim; dubito an peccatum quoddam, quod olim commissum mihi nunc occurrit, ritè fuerim confessus; dubito an hodie ieiunandum sit, & multa his similia ingerere sese possunt menti dubia. Sanè tutissimum videtur esse primo obtutu inspicienti rem, explere vota etiam dubia, peccatum dubium confiteri, ieiunare, aliaque præstare de quorum obligatione dubitas. Ita sit. Verùm istud quæritur

quæritur, an illicò formandum mihi sit Conscientiæ dictamen, illa omnia præstanda esse, actionemque illam mihi met debeam imperare? Profectò si hoc ita est, intolerabile omninò habent onus ii, qui à minimâ peccati specie dum abhorrent, dubiis implicantur propemodum infinitis.

*In dubio
speculatio
formandâ
est Consci-
entiæ dictamē.*

Fateor ita esset, si hoc dubitantibus onus incumberet. At si rectè animum aduertistis, non id dixi §. præcedenti, agenda esse omnia, quæ dubia mens agenda suspicatur aut dubitat: istud tantùm dixi, ab actione omni abstinendum, de quâ dubitat an sit illicita, donec & quousque dubitat: supersedendum itaque actioni esse, donec statuerit, actionem hanc licitè à se exhiberi. Si ergo dictamen istud certum possit elicere, etiam si probabili tantùm ratione nitatur; tum verò æquè tutum est, debitum dubium non soluere, quàm præstare; voto dubio supersedere, quàm istud adimplere; atque idem esto de cæteris dubiis iudicium. Itaque vt tutò agere possit dubius, Conscientiæ dictamen efformandum est necessariò, quo certò statuatur, actionem quam aggreditur, bonam esse & licitam. Atque hoc vocant Theologi, in re dubiâ formare Conscientiam. At quâ ratione id à me præstabitur inquires? quo pacto id à me impetrauero, vt statuam quid à me fieri debeat, cum planè dubitem ad quid obliget? Sanè id sæpissimè non est admodum difficile.

*At quomo-
do?*

*Deponen-
dum est si
fieri potest
dubium
speculati-
uum.*

Ac primò quidem istud agendum est pro viribus, vt dubium speculatiuum, è quo dubium practicum siue actionis ponendæ incertitudo trahebat originem, superetur & elidatur: atque illicò cessabit dubii practici anxietas. Itaque si dubitas an licitè vesciturus sis hodie carnibus, sanè iis vesci nefas est, donec de legis obligatione dubitatur. Itaque dubium hoc euince; euinces autem si operam adhibeas, & inquiras an dies fastus sit an nefastus. De aliis quæ occurrunt negotiis, contractibus puta, possessionis aditione, mercium justâ aut iniustâ distractione, si mens hæreat, neque tuo studio dubium possis, ne probabili quidem ratione enodare; viros consule probos, prudentes, & de quorum scientiâ non dubitas; detergent ii dubium omne. Nam si vel probabili ratione asserant licitam esse rem aut illicitam, illicò fundamentum habes sufficiens, cui nixus dubium deponas; & ex probabili vt minimùm ratione, certum possis de actione à te præstandâ ferre iudicium; hoc est, certum Conscientiæ dictamen effor-

20.

21.

efformare. Et hoc quidem, præstari dum potest, certissimum est
Conscientiæ dubitantis leuamentum.

22. Verùm, quid si solus sim? quid si in eo loco constitutus, vbi *Sed quid
si non pos-
sit istud
dubium
superari,
quæritur
quid agen-
dum sit.*
nec libri ad manum sint, nec viri experti rerum quos consulam?
aut quid si dubium sit tam pertinax, vt nec meo nec alieno stu-
dio, quantumcumque adhibeatur, possit superari? quo sese
tum vertet Conscientia? Sanè speculatiuum dubium ei inhæret
præfractè, nec ab eo se potest expedire. Foris quis est, aut in mari
procul ab hominum consortio positus, neque horas per noctem
audit, neque scit an dies sit ieiunii. An illi semper à carnibus est
abstinendum, quoties an ieiunandum sit dubitat? Sanè ieiunan-
dum sic esset non paucis anno toto. Dubitat quis an sit in debitis,
& quidquid inquirat, manet dubium. Dubitat an iusta sit bono-
rum quâ gaudet possessio, neque titulorum inuestigatione quid-
quam proficit. Matrimonium sit dubium, quod fama quædam
obscura è remotissimis regionibus aduolarit, maritum primum
viuere. Dubia sit peccati commissi Confessio, & quidquid cogi-
tat, quidquid discutit, manet dubius. Dubitat quis denique an
votum Castitatis emiserit; hoc autem dubium, cuius iudicio
quæso deponet? non suo; nam nihil occurrit quo factum quid
sit, plane decernat: non alieno; quis enim nisi conjecturâ
merâ assequetur quid ab illo olim factum sit, quem ne de facie
quidem nouerat? & quid si nouisset, an vel probabili ratione
potest quis conijcere, quid quis aliquando mente designarit? Sanè
insuperabilia sic sunt dubia infinita, quæ nullo studio, nullâ arte
possint flecti. An tum etiam ad tutiora recurrendum est consilia,
& restitutio certa facienda illicò pro incerto debito; præstanda
vota; deserenda possessio; vt certum à Conscientiâ, de actionis
suz bonitate, iudicium efformetur? Hoc nunc agendum est &
enodandum.